

PARTER

Klagande

1. Patrik Adolfson, Carl Gustaf Lindstedts gata 6, 112 69 Stockholm
2. Jiri Bartek, Adress som 1
3. Sofia Kreibom, Adress som 1
4. Maja Andersson, Carl Gustaf Lindstedts gata 8, 112 69 Stockholm
5. Rolf Andersson, Adress som 4
6. Ingegärd Eriksson, Adress som 4
7. Ronny Eriksson, Adress som 4
8. Anna-Karin Forsberg, Adress som 4
9. Daniel Rounsaville, Adress som 4
10. Agatino Pistone, Adress som 4
11. Dagny Pistone, Adress som 4
12. Peter Westman, Ivan Oljelunds gränd 2, 112 69 Stockholm
13. Lars-Ola Törnros, Carl Gustaf Lindstedts gata 4, 112 69 Stockholm
14. Riksbyggen Brf S:t Erik nr 1, Box 9051, 102 71 Stockholm
- Ombud: Advokat Inger Byman och biträdande jurist Christopher Jakobsson
Advokatfirman Fylgia KB, Box 55555, 102 04 Stockholm
15. Brf Klamparen 9, Scheelegatan 40, 112 28 Stockholm
16. Brf Tegelladan 1, Maria Sandels gränd 2, 112 69 Stockholm
17. Anders Hall, anders.hall@ownit.nu
18. Hgf Kungsholmen, info@HgfKungsholmen.se

Dok.Id 658903

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

19. Anita Moberg, Ivan Oljelunds gränd 3, 112 69 Stockholm
20. Jan Moberg, Adress som 19
21. Samfundet S:t Erik, Köpmangatan 5, nb, 111 31 Stockholm
22. Svenska Byggnadsvårdsföreningen, Box 6442, 113 82 Stockholm

Motparter

1. Stockholms kommun, 105 35 Stockholm
2. Litreb Brädstapeln AB, c/o Newsec Asset Management AB
Box 114 05, 404 29 Göteborg
3. B13 Stockholm AB, Jakob Nilsgatan 19, 211 21 Malmö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stads beslut den 18 april 2018 i ärende nr 2009-04274, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan avseende Brädstapeln 13 och 16, Kungsholmen

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stads beslut den 18 april 2018, § 18, att anta detaljplan avseende Brädstapeln 13 och 16, Kungsholmen.

Innehåll	
BAKGRUND	4
YRKANDEN OCH INSTÄLLNING	4
UTVECKLING AV TALAN	5
Patrik Adolfson, Maja Andersson, Rolf Andersson, Ingegärd Eriksson, Ronny Eriksson, Anna-Karin Forsberg och Daniel Rounsaville (Patrik Adolfson m.fl.)	5
Jiri Bartek, Sofia Kreibom, Agatino Pistone, Dagny Pistone, Peter Westman, Lars-Ola Törnros och Riksbyggen Brf S:t Erik nr 1	7
Lars-Ola Törnros	10
Brf Klamparen 9	10
Brf Tegelladan 1	11
Anders Hall	12
Hgf Kungsholmen	14
Anita Moberg och Jan Moberg	14
Samfundet S:t Erik	15
Svenska Byggnadsvårdsföreningen	16
Kommunen	18
YTTRADEN FRÅN MYNDIGHETER	21
DOMSKÄL	22
Målets handläggning	22
Inledande utgångspunkter	23
Har utredningen varit bristfällig och borde en miljökonsekvensbeskrivning ha upprättats?	23
Har kommunen fullgjort sin skyldighet att underrätta kända sakägare?	24
Har nämnden varit behörig att anta detaljplanen?	25
HUR MAN ÖVERKLAGAR	27

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stad (nämnden) beslutade den 18 april 2018, § 18, att anta en ny detaljplan för Brädstapel 13 och Brädstapel 16 på Kungsholmen. Syftet med detaljplanen är bl.a. att möjliggöra en utveckling av den redan etablerade kontorsverksamheten i kvarteret samt att värna den befintliga anläggningens kulturhistoriska värden.

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) beslutade den 18 maj 2018 att inte pröva kommunens antagandebeslut av detaljplanen enligt 12 kap. 1 § äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL.

Patrik Adolfson, Jiri Bartek, Sofia Kreibom, Maja Andersson, Rolf Andersson, Ingegärd Eriksson, Ronny Eriksson, Anna-Karin Forsberg, Daniel Rounsaville, Agatino Pistone, Dagny Pistone, Peter Westman, Lars-Ola Törnros, Riksbyggen Brf S:t Erik nr 1, Brf Klamparen 9, Brf Tegelladan 1, Anders Hall, Hgf Kungsholmen, Anita Moberg, Jan Moberg, Samfundet S:t Erik och Svenska Byggnadsvårdsföreningen har överklagat antagandebeslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Patrik Adolfson, Jiri Bartek, Sofia Kreibom, Maja Andersson, Rolf Andersson, Ingegärd Eriksson, Ronny Eriksson, Anna-Karin Forsberg, Daniel Rounsaville, Agatino Pistone, Dagny Pistone, Peter Westman, Lars-Ola Törnros, Riksbyggen Brf S:t Erik nr 1, Brf Klamparen 9, Brf Tegelladan 1, Hgf Kungsholmen, Anita Moberg, Jan Moberg, Samfundet S:t Erik och Svenska Byggnadsvårdsföreningen har alla yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva nämndens beslut och har till stöd för sina yrkande anfört i huvudsak följande.

Anders Hall har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva nämndens beslut att anta detaljplanen och i andra hand yrkat att ärendet återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning.

Stockholms kommun (kommunen) har bestritt yrkandena och yrkat att mark- och miljödomstolen ska fastställa beslutet att anta den aktuella detaljplanen.

Litreb Brädstapeln AB och **B13 Stockholm AB** har getts tillfälle att yttra sig men har inte hörts av.

UTVECKLING AV TALAN

Parterna har anfört i huvudsak följande till stöd för respektive talan.

Patrik Adolfson, Maja Andersson, Rolf Andersson, Ingegärd Eriksson, Ronny Eriksson, Anna-Karin Forsberg och Daniel Rounsaville (Patrik Adolfson m.fl.)

Stadsbyggnadsnämnden har inte varit behörig att anta detaljplanen

Planen borde ha antagits av kommunfullmäktige då planen är av stor vikt och inte ett rutinbetonat ärende av mindre vikt. Detaljplanen rör många motstridiga intressen och är av principiell betydelse. Byggnaden som omfattas av detaljplanen är "blåklassad", vilket är den högsta klassen och omfattar bebyggelse av synnerligen högt kulturhistoriskt värde och motsvarar vad som krävs för byggnadsminne enligt kulturmiljölagen. Förslaget är dessutom i princip detsamma som det tidigare förslaget som länsstyrelsen ansåg skadade riksintresset. Det kan vidare konstateras att det inte var en enig nämnd som antog den kontroversiella planen.

Påbyggnaden strider mot "blåklassningen" av fastigheten

Den föreslagna påbyggnaden förfular området och medför en "jättekoloss" i direkt anslutning till Brf S:t Eriks fastighet. Brf S:t Erik har inte haft skäl att förvänta sig att en byggnad med synnerligen högt kulturhistoriskt värde skulle få förändras i den omfattningen som detaljplanen nu föreslår. Tvärtom har Brf S:t Erik haft skäl att förvänta sig att byggnaden på fastigheten skulle förbli orörd med hänsyn till att byggnaden är av riksintresse för kulturmiljövården.

Att medge den aktuella detaljplanen medför i praktiken att den blåklassade byggnaden inte fått något utökat skydd jämfört med en icke klassad byggnad.

Detaljplanen har inte tagit hänsyn till befintliga fastigheter och de olägenheter detaljplanen medför för grannfastigheten

Hänsyn har inte tagits till befintliga byggnads- och fastighetsförhållanden som påverkas på ett negativt sätt av påbyggnaden. I planen påstås att biltrafiken minskar efter planens genomförande. Detta grundar sig inte på verkligheten då trafikmängden istället kommer att öka. Eftersom trafikmängden i planområdet ökar i stort kommer även försök att finna parkering i garaget öka.

De boende i föreningen har redan idag problem med buller och avgaser från garaget. Bullernivåer och avgaser överstiger vad en grannfastighet skäligen ska behöva tåla. Rampen ned till garaget medför höga ljudnivåer särskilt nattetid då chaufförerna tutar när de inte får tillgång till garaget. Trots att trafiken kommer att öka ställer planen inte krav på bullerdämpande åtgärder.

Såvitt avser avgaserna kommer dessa hamna som i en "ficka" mellan Brf S:t Eriks fastighet Brädstapeln 14 och Trygg-Hansahuset "Skeppet" och påbyggnaden kommer försvåra för avgaserna att försvinna.

Trafiken i anslutning till garaget orsakar även vibrationer för de boende i Brf S:t Erik. Enligt planbeskrivningen ska inlastning och sophantering ske via källarplanet, vilket sker med tunga fordon.

Brister i planunderlaget

Konsekvenserna för de boende är inte tillräckligt utredda i planen och kommunen har inte bemött de invändningar som inkommit, vilket utgör en allvarlig brist i planunderlaget. För det fall en detaljplan med utökade byggrätter medges ska den i vart fall förenas med ett krav på att övertäcka garagenedfarten.

**Jiri Bartek, Sofia Kreibom, Agatino Pistone, Dagny Pistone, Peter Westman,
Lars-Ola Törnros och Riksbyggen Brf S:t Erik nr 1**

Jiri Bartek, Sofia Kreibom, Agatino Pistone, Dagny Pistone, Peter Westman, Lars-Ola Törnros och Riksbyggen Brf S:t Erik nr 1 har anfört detsamma som Patrik Adolfsen m.fl. och därutöver även följande.

Information har inte gått ut till alla berörda sakägare

Kommunen har inför utställningen av detaljplanen inte fullgjort sin skyldighet att underrätta kända sakägare och andra som har intresse av planen om innehållet i kungörelsen. Högsta domstolen har i NJA 2017 s. 3 och NJA 2019 s. 629 utvecklat sin syn på begreppet sakägare. Eftersom bostadsrättsinnehavarna har en särskild rätt i fastigheten är de sakägare och skulle ha underrättats. De boende borde även ha underrättats om kungörelsen eftersom de har varit berörda, fört invändningar i planprocessen och överklagat antagandebeslutet. Det faller på kommunen att utreda vilka underrättelsen ska skickas till. Det är alltså inte tillräckligt att kommunen överlämnar till bostadsrättsföreningarna att informera de boende.

Stadsbyggnadsnämnden har inte varit behörig att anta detaljplanen

Detaljplanen representerar en utveckling av Stockholm med en ny, modernare stadsbild och silhuett. Detta i ett område som är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården. Planen är därför av principiell betydelse. Planen rör även flera motstridiga intressen och har fått flertalet invändningar från kringboende gällande bl.a. stadsbilden, kulturmiljön, buller, vibrationer och skuggningar. Då kulturmiljön skadas och såväl Riksantikvariatämbetet, Stadsmuseet, Skönhetsrådet och Svenska byggnadsvårdföreningen har avstyrkt planförslaget är det inte heller enbart kringboende som invänt mot detaljplanen. Det är även tveksamt om detaljplanen har stöd i översiktsplanen eftersom denna uttrycker vikten av att bevara de kulturhistoriska värdena. Kommunens hänvisning till att flera platser inom kommunen detaljplanlagts på sätt som medgett påbyggnader på befintlig bebyggelse medför inte att denna plan är av mindre principiell beskaffenhet. Det

talat snarare för att ytterligare förändringar av stadens silhuett bör göras med försiktighet och att avvägningar bör göras i ett större sammanhang.

Detaljplanens förenlighet med dess syfte

Av planbeskrivningen framgår att detaljplanens syfte bl.a. är att möjliggöra en utveckling av den redan etablerade kontorsverksamheten i kvarteret och värna den befintliga anläggningens kulturhistoriska värden. Det framgår också att detaljplanen syftar till att tillägg ska ske med kvalitativ och innovativ arkitektur utförd med respekt för den befintliga anläggningen och med tydliga referenser till denna. Den åtgärd som detaljplanen avser att tillskapa strider dock mot planens syfte i dessa delar.

Länsstyrelsen har i planprocessens tidigare skede invänt att detaljplanen riskerar att påtagligt skada riksintresse för kulturmiljövärden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Efter omarbetning av planen har länsstyrelsen nu bedömt att påverkan inte blir så stor att det är fråga om *påtaglig* skada på riksintresset. Riksantikvarieämbetet har bedömt att riksintresset och de kulturhistoriska värdena skadas. Även Stadsmuseet, Skönhetsrådet och Svenska byggnadsvårdsföreningen har bedömt att detaljplanen medför skada på kulturmiljön. Det kan därför svårligen hävdas att detaljplanen värnar den befintliga anläggningens kulturhistoriska värden. Påbyggnadens utformning utgör heller inte en arkitektur med respekt för och tydliga referenser till den befintliga byggnaden. Den åtgärd som detaljplanen avser att tillskapa strider alltså mot planens syfte och det finns tungt vägande skäl för att upphäva planen.

Skada på stadsbilden och de kulturhistoriska värdena

Genom detaljplanen kommer riksintresseområdet förfulas med en enorm koloss som helt saknar koppling till den befintliga byggnadens karaktärsdrag, byggnadstekniska och kulturhistoriska värden. Påbyggnaden avviker tydligt från såväl det rådande bebyggelseområdet som den befintliga byggnadens utformning. Därmed kan varken kraven på lämplighet till stadsbilden, en god helhetsverkan eller förbudet mot förvanskning anses beaktade i tillräcklig utsträckning. De instämmer

vidare i Riksantikvariatämbetets slutsatser avseende vilka skador påbyggnaden kommer att medföra på kulturmiljövärdena och riksintresset.

Olägenheter på grund av buller

Av planhandlingarna och de bullerutredningar som utförts av ÅF har konstaterats att den ökade handel som detaljplanen medger också kommer leda till ökade trafikrörelser med ökade bullerstörningar som följd. Redan idag är bostäderna på Brädstapeln 14 kraftigt utsatta för buller på grund av garagedfarten, vilket också framgår av bullerutredningarna. Kommunen har bedömt att eftersom tekniska utrymmen från taket flyttas ned till källarplan och antalet parkeringsplatser minskar så kommer även bullret att minska. Kommunen har också hänvisat till bullerdämpande åtgärder som krävts i ett bygglov.

Eftersom trafikmängden kommer att öka genom planen är det rimligt att anta att bullerstörningarna för bostäderna på Brädstapeln 14 kommer att öka. Detta är även visat genom de bullerutredningar som finns i planunderlaget. Bullret kommer delvis från garagedfarten men även omkringliggande gator påverkar ljudupplevelsen för de boende. Att minska antalet parkeringsplatser i garaget är inte nödvändigtvis något som kommer minska trafikrörelserna vid nedfarten. Tvärtom är det möjligt att eftersom trafikmängden i planområdet ökar i stort kommer även försök att finna parkering i garaget öka. Av planbeskrivningen framgår att endast 24 parkeringsplatser är avsatta till de som ska besöka planområdet för handel. Tillsammans med att trafikmängden ökar medför detta en risk för en ökad mängd trafikrörelser in och ut ur garaget, eftersom fler som söker parkeringsplats inte kommer att hitta någon. De åtgärder som föreslås i ÅF:s bullerutredning finns inte fastställda i planen. Inte heller de bullerdämpande åtgärder som kommunen hänvisar till i ett bygglov är reglerade i planen. Åtgärderna som avses prövas i bygglovet avser endast störningar under befintliga planförhållanden och omfattar inte de ökade trafikrörelserna som det nuvarande planförslaget medför.

Olägenheter på grund av vibrationer och bristfällig utredning

Det saknas i stort sett utredningar och bedömningar i planen såvitt avser olägenheter för de boende i Brädstapeln 14 på grund av vibrationer från trafiken i anslutning till garage. Bostadsrättsföreningen och dess medlemmars enskilda intresse har alltså inte beaktats alls i denna fråga. Mellan bostäderna på Brädstapeln 14 och garagenedfarten är det i markplan endast ca 5 meter. Enligt planbeskrivningen ska inlastning och sophantering ske via källarplanet, vilket sker med tunga fordon. Frågan borde utretts grundligt och avsaknaden av sådan utredning utgör en brist i underlaget.

Olägenheter på grund av skuggning

Brädstapeln 14 kommer att utsättas för ytterligare skuggning av påbyggnaden. Eftersom det endast är cirka tio meter mellan den befintliga byggnaden och bostäderna i Brädstapeln 14 är de redan mycket utsatta för skuggning. De har därför inte haft att räkna med ytterligare skuggning i ett så pass inbyggt läge. Den tillkommande skuggningen medför därför att de utsätts för betydande olägenheter som de inte haft att vänta sig med hänsyn till områdets karaktär och förhållandena på orten. Kommunen har inte heller utvecklat varför detta ska tålas.

Lars-Ola Törnros

Lars-Ola Törnros har för egen del även tillagt att han anser att det är bättre att fokusera på vad som sker i gatunivå än på taknivå. Den föreslagna tillbyggnaden kommer ha stark påverkan på ljusinsläppet hos grannfastigheterna samt ha en mycket negativ inverkan på miljön under byggnadstiden.

Brf Klamparen 9

Den omfattande påbyggnaden på de s.k. muttrarna innebär en fördubbling av takhöjden mot Scheelegatan. Byggnadsförslaget strider mot den gestaltungsprincip som uttalats i detaljplaneförslaget dvs. "att byggnadens volym ska underordna sig omgivande befintliga byggnaders skala". Av solljusstudien framgår att den föreslagna påbyggnaden kommer att leda till att boende i föreningens fastighet utmed Scheelegatan i stort sett kommer att hamna i skugga även under sommaren

och att många inte heller kommer kunna se himlen. Planen har därför inte tagit hänsyn till de boendes förhållanden och innebär så stora men för dem att den inte kan godtas.

Brf Tegelladan 1

Föreslagen påbyggnad förvanskar fastigheten

Den föreslagna påbyggnaden förändrar den ursprungliga byggnaden radikalt. De planerade glasväggarna är inte förenliga med byggnadens funktionalistiska uttryck och skulle innebära en förvanskning av byggnaden och bebyggelseområdet. Den föreslagna åtgärden ser ut som ett rymdskepp och kan inte ens med livlig fantasi anses uppfylla varsamhetskravet. De omfattande glasväggarna stämmer inte överens med den befintliga byggnadens strama formspråk. Med hänsyn till byggnadens höga kulturhistoriska värde innebär detaljplanen med de planerade glasväggarna en förvanskning av såväl byggnadens unika arkitektur som bebyggelseområdet. Åtgärden torde därför strida mot såväl detaljplanens varsamhetsbestämmelse som mot bestämmelserna i 8 kap. 13 och 17 §§ PBL. Vidare innebär det omarbetade förslaget inte något nytt jämfört med förslaget från år 2016 utan endast att något våningsplan tas bort.

Den föreslagna påbyggnaden kommer medföra att Trygg-Hansahusets barriäreffekt mot S:t Eriksområdet ytterligare förstärks och att byggnaden kommer att vara ännu mer påträngande än vad den är idag. Fastigheterna Brädstapeln 13 och 16 är ett område med uteslutande bostäder och ingår därmed i en särskild känslig miljö. Påbyggnaden kommer även att ses från stora delar av staden. Beslut att radikalt förändra en blåklassad byggnad i denna omfattning kan även bereda väg för fler omfattande förändringar av blåklassade byggnader i Stockholm. Ett sådant principiellt viktigt beslut bör föregås av en bred politisk diskussion och någon politisk samsyn finns inte för detaljplanen.

Synpunkter på av kommunen anförda exempel på påbyggnader

Kommunen har gett ett antal exempel på påbyggnader i centrala Stockholm. Områdena som de anförda exemplen befinner sig i har dock väsentliga skillnader mot den i målet aktuella fastigheten. Samtliga av de anförda exemplen är påbyggnader som är väsentligt mindre i omfång än den föreslagna påbyggnaden. Till skillnad från den föreslagna påbyggnaden innefattar de anförda exemplen inte heller radikalt annorlunda fasader som bryter mot det befintliga husets fasad. Av de åtta exempel som kommunen har anfört är endast två byggnader blåklassade. Påbyggnaderna på de två byggnaderna har dock inte påverkat de ursprungliga husen i någon större omfattning och de är inte påträngande. Vidare är angränsande fastigheter i exemplen genomgående Stockholms kommun, statliga myndigheter och privata lokalfastighetsägare. Inget av exemplen rör påbyggnader på byggnader med högre klassning som ligger i direkt anslutning till relativt nybyggda prisbelönta småskaliga bostadsområden.

Olägenheter för de boende

I påbyggnadens högre delar som vetter mot Karlbergskanalen planeras restaureringsverksamhet. Det kommer medföra ett ökat antal störningar och ökad bullernivå i boendemiljö för de boende.

Solstudierna fortfarande ofullständiga

Solstudierna är fortfarande ofullständiga då de utelämnar de klockslag då skuggningsförändringarna är som störst. Kommunen har inte heller presenterat underlag för de grannfastigheter som faktiskt berörs av skuggning till följd av detaljplaneförändringen.

Anders Hall

Formella invändningar

Eftersom den föreslagna byggnationen får påverkan på stadsbilden i ett centralt område och påverkar många långt utanför kretsen av omedelbara sakägare i det nära

grannskapet är ärendet av sådan principiell vikt att beslut borde ha tagits av kommunfullmäktige. Det har således varit felaktigt av kommunen att delegera beslutet till stadsbyggnadsnämnden.

Att det rör sig om ett ärende av principiell vikt bekräftas även av att nämnden inte var enig om antagandebeslutet och att det är ett stort antal klaganden som har klagat på beslutet.

Det finns vidare anledning att ifrågasätta huruvida nämnden under planarbetet har hanterat olägenheter i form av ökad skuggning då ökad skuggning av parken och strandpromenaden inte har berörts.

Den påverkan som den föreslagna byggnationen kan tänkas ha för ett stort antal nyttjare av ett uppskattat grönområde/park, som dock inte är sakägare, talar också för att ärendet borde anses ha principiell betydelse.

Invändningar rörande detaljplanens hänsyn till kulturhistoriska värden m.m.

Byggnaderna på fastigheterna Brädstapeln 13 och 16 är blåklassade av Stadsmuseet och därmed jämförliga med byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen. Påbyggnaden förändrar byggnadens karaktär totalt. Byggnader som är särskilt värdefulla ur kulturhistorisk synpunkt får inte förvanskas. Trygg-Hansahuset ligger bara några kvarter från Rådhuset och Stockholms polishus som också är klassade som byggnadsminnen. Båda byggnaderna har torn som i egenskap av offentliga byggnader bryter av mot stenstadens silhuett i stadsdelen. Deras tongivande karaktär i stadsdelen kommer helt omintetgöras av den föreslagna påbyggnaden. Detaljplanen säkrar inte de kulturhistoriska värdena och uppnår inte en acceptabel balans mellan förändring och bevarande av kulturhistoriska värden.

Kommunen har till stöd för sin argumentation anfört att påbyggnad har skett på en närliggande fastighet, att bebyggelse med en från omgivningen avvikande formgivning och skala kan accepteras samt att påbyggnader skett på andra fastigheter i centrala Stockholm. Exempelen är dock missvisande då de fastigheterna

har betydligt mindre och lägre påbyggnader som inte har samma påverkan på stadsbilden eller stadens silhuett som den föreslagna planen.

Hgf Kungsholmen

De enskilda byggnaderna på fastigheten liksom hela miljön bör bevaras i detalj som regionens kvalitetsmässigt bästa representant för 1970-tals arkitektur. Trygg-Hansahuset är ett landmärke som representerar epokens samhällssyn, arbetsorganisationssyn och utomhusmiljö. Det finns inte någon liknande byggnad från epoken som har förutsättningar att fortfarande fullt funktionellt kunna bestå om 200 år.

Det råder ändringsförbud för fastigheterna och förslaget uppfyller inte varsamhetskravet.

Platsen saknar även kollektivtrafik som biltrafikmöjligheter för att klara arbetsplatser på ytterligare 13 000 kvm. Nämnden har inte heller presenterat någon lösning på kommunikationsproblemen.

Kommunen uppfyller inte kraven på saklighet och opartiskhet då de ensidigt företräder fastighetsägarens behov och åsidosätter alla andra intressenters intressen. Nämnden har inga objektiva grunder för att bifalla detaljplanen då den enbart syftar till att öka kontorsarealen för att berika fastighetsägaren ekonomiskt. Kontorsarealen kan, genom att förläggas på annan plats t.ex. kvarteret Vallgossen, medge goda kommunikationer utan att skada kulturarvet.

Anita Moberg och Jan Moberg

S:t Eriksområdet kommer att påverkas mycket negativt av den omfattande påbyggnaden, vilken kommer att skugga området. Påbyggnaden är ett främmande inslag i stadsbilden som kommer att synas från stora delar av staden och påverka stadens silhuett negativt. Gatumiljön är ett stort problem vid Trygg-Hansahuset och används inte av närboende eftersom parken där upplevs som privat och

svårtillgänglig på grund av den fula och ytkrävande paviljongen. Gatumiljön kommer inte förbättras om paviljongen, som förhindrar tillträde till parken, inte rivs. Parken skulle kunna bli ett publikt tillskott för stadsdelens många barnfamiljer och äldre. De föreslår att ett nytt hus med åtta våningar byggs där bl.a. paviljongen står idag.

Samfundet S:t Erik

Stadsbyggnadsnämnden har inte varit behörig att anta detaljplanen

Planärendet är av principiell beskaffenhet och i övrigt av större vikt men har trots detta inte antagits av kommunfullmäktige.

Detaljplanen innebär en förvanskning av en unik byggnad

Detaljplanen innebär en grov förvanskning av ett synnerligen värdefullt byggnadsverk. Detaljplanen tar inte heller hänsyn till stadsbilden, kulturvärden på platsen och en god helhetsverkan.

Planförslaget är oacceptabelt med hänsyn till Trygg-Hansarhusets höga kulturhistoriska värde och stadsbilden. Trygg-Hansarhuset ritades av Anders Tengbom och Stefan Salamon och stod färdigt 1976. Det är ett av Sveriges arkitektoniskt och kulturhistoriskt mest värdefulla kontorskomplex och det första i landet som byggdes för huvudsakligen kontorslandskap. Anläggningen - med de tre särpräglade byggnaderna och den tillhörande parken - är samkomponerad till en arkitektonisk helhetsmiljö som är blåklassad av Stockholms stadsmuseum. Påbyggnadens storlek och utformning bryter totalt med det befintliga kontorskomplexet, vilket visuellt reduceras till en sorts fundament till påbyggnaden.

Trygg-Hansarhuset har ett vida synligt läge och påbyggnaden skulle kvälls- och nattetid bli en både i närmiljön och på långt håll synlig jättelik lykta, vars effekt ytterligare skulle förstärkas av att mellanrummet mellan påbyggnaden och den befintliga byggnaden avses att belysas.

Detaljplanen innebär, utöver en oacceptabel påbyggnad, också omfattande rivningar och ombyggnationer. Huvudfasaden mot vattnet har i den norra mutterns övre våning en för det arkitektoniska uttrycket mycket viktig pelargång, med bakomliggande terrass framför direktionsvåningen. Till direktionsvåningen är kopplat dels ett interiört och exteriört unikt utformat styrelserum, dels en svit representationsrum med stora fönster mot väster. Hela den översta våningen kommer att rivras, liksom de karaktäristiska översta delarna av trapphusstegen i tegel, de medvetet utformade teknikvåningarna och de två takträdgårdarna. Den för Trygg Hansa-husen unika lösningen med rulltrappor mellan kontorsplanen kommer sannolikt att utplånas och dessutom kommer det kulturhistoriskt värdefulla huvudtrapphuset med hisshall att påverkas. Påbyggnaden nödvändiggör nya schakt och förstärkningspelare och ett nytt hisschakt tillkommer. Även i källarvåningarna påverkas ytor som har särskilda kulturvärden.

Parken förvanskas genom att åtta strategiskt placerade träd huggs ned och den slingrande gångvägen ersätts av en vinklad, rak passage.

Detaljplanen medför en påtaglig skada för riksintresset

Påbyggnaden får en synnerligen negativ effekt på det blåklassificerade kontorskomplexet och på den omgivande stadsmiljön med påtaglig skada på fronten mot vattnet, stadssiluetten och även andra uttryck för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. En miljökonsekvensbedömning borde dessutom ha utförts.

Svenska Byggnadsvårdsföreningen

En miljöbedömning borde ha utförts

Mot bakgrund av byggnadens höga kulturhistoriska värde och effekterna för stadsbilden kan detaljplanens genomförande antas medföra sådan betydande miljöpåverkan att en miljöbedömning borde ha utförts.

Stadsbyggnadsnämnden har inte varit behörig att anta detaljplanen

Planärendet har inte antagits av kommunfullmäktige trots att ärendet är av principiell betydelse och stor vikt mot bakgrund av byggnadernas höga och unika värde. Då det är fråga om en mycket omfattande och avvikande påbyggnad som kraftigt skulle förvanska byggnadernas kulturhistoriska värde och bli ett främmande landmärke i den omgivande stadsmiljön ligger ärendet inte inom ramen för delegation till nämnden.

Detaljplanen innebär en förvanskning av en unik byggnad

Trygg-Hansahuset är ett av den svenska senmodernismens mest betydande arkitektoniska verk och en av de mest framstående kontorsanläggningarna från 1960-70-talens kontorsepok. Kontorskomplexet har också ett stort samhällshistoriskt värde som representant för tidens internationella idéer med sexhörniga byggnader för kontorslandskap.

Förslaget innebär en kraftig förvanskning av ett särskilt värdefullt byggnadsverk och planläggningen tar inte hänsyn till stadsbilden, dess kulturvärden och befintliga karaktärsdrag. Stockholms stadsmuseums blåklassningen innebär att befintliga byggnader har samma kulturhistoriska klassificering som exempelvis Rådhuset, Piperska muren och Landstingshuset.

Stadens egna experter inom kulturmiljövård är starkt kritiska till att genom påbyggnaden förvanska de befintliga byggnaderna. Planförfattaren har utifrån en osaklig arkitektonisk bedömning med utgångspunkt i dagens stilideal och utan arkitekturhistoriskt perspektiv ansett sig ha rätt att förändra ett högklassiskt byggnadsverk i strid med expertkunskap och gällande lagstiftning.

Detaljplanen medför en påtaglig skada på riksintresset

Förslaget innebär en stor påverkan på flera av uttrycken för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115) och projektet skulle komma att medföra en påtaglig skada på riksintresset.

Även om den befintliga byggnaden kan uppfattas som relativt fristående i vissa synvinklar inordnar den sig väl i stenstadsstrukturen med hänsyn till skala och höjd. Med den föreslagna påbyggnaden skulle byggnaden dock kraftigt bryta sig ur stenstadens helhet. Byggnaderna representerar uttrycket ”det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande”. Genom påbyggnaden skulle läsbarheten av detta värde förloras, vilket innebär stor skada på en viktig årsring i stadens historia. Påbyggnaden skulle även påtagligt påverka stadssiluetten och samspelet med näromgivningen negativt.

Synpunkter på kommunens jämförelser med genomförda påbyggnadsprojekt

Kommunens jämförelser med tidigare genomförda påbyggnadsprojekt är inte relevanta i detta sammanhang. Den föreslagna påbyggnaden är mer påfallande, både i förhållande till den befintliga byggnaden och till stadsbilden, än flertalet hittills genomförda påbyggnader i centrala Stockholm. Av de projekt kommunen har angett är endast två blåklassade. Det ena blåklassade projektet avser en påbyggnad på byggnaden i kvarteret Klamparen, vilken inte påverkar den sammanhållna byggnadsvolymen på samma genomgripande sätt som den föreslagna påbyggnaden. Det andra av kommunen angivna blåklassade projektet överklagades inte varför frågan om förvanskning inte prövades rättsligt.

Kommunen

Klagandenas invändningar om formella brister i handläggningen

Kommunen bestrider att det har förekommit någon formell brist i handläggningen av planärendet. Underrättelser om innehållet i kungörelsen skickades i brev till bl.a. sakägare enligt fastighetsförteckningen och det har ankommit på de berörda bostadsrättsföreningarna att informera de boende i respektive förening.

Klagandenas påstående att antagandebeslutet borde ha fattats av kommunfullmäktige är felaktigt. Kommunfullmäktige i Stockholm har den 7 april 2008 beslutat om reglemente för nämnden. Enligt reglementet får nämnden under vissa förutsättningar, i fullmäktiges ställe, bl.a. anta förslag till detaljplan.

Detaljplanen omfattar ett sedan tidigare planlagt byggnadskvarter för storskalig kontors- och affärsbebyggelse. Eftersom detaljplanen bara omfattar en del av ett innerstadskvarter kan den inte anses omfatta ett större område i kommunen. Av genomförandebeskrivningen framgår att fastighetsägarna ansvarar för detaljplanens genomförande. Detaljplanen medför därför inte ekonomiska åtaganden av någon betydelse för kommunen.

Länsstyrelsen har i yttrande vid utställningen av planförslaget framfört att förslaget kan accepteras ur riksintresseperspektiv. Några avgörande meningsskiljaktigheter mellan staten och kommunen fanns således inte vid antagandet av detaljplanen.

Planområdet är vidare beläget i en del av Kungsholmen som på flera sätt skiljer sig från stadsdelens i övrigt relativt sammanhållna stenstadsbebyggelse. Det aktuella bebyggelseområdet avviker i första hand genom sitt delvis uppbrutna byggnadssätt samt storskaliga bebyggelse från 1960-, 1970-, och 1980-talen. Området har en relativt storskalig karaktär med bl.a. Scheelegatan som i det aktuella avsnittet är cirka 26 meter bred. Kommunen bedömer mot denna bakgrund av planområdet inte ingår i en särskilt känslig miljö.

De motstridiga intressena har under planarbetet till stor del avsett intresset av att å ena sidan utveckla fastigheten och av att å andra sidan bevara den befintliga bebyggelsen intakt. Härutöver har frågan om olägenheter i form av ökad skuggning för grannar m.m. hanterats under planarbetet. Kommunen bedömer att detaljplanen endast reglerar ett fåtal motstridiga intressen.

Detaljplanen möjliggör inte att befintlig allmän platsmark ianspråkats för kvartersmark. Planen innebär inte heller någon avgörande utökning av bebyggelsens utbredning på marken.

Påbyggnader av befintliga kontorshus i centrala Stockholm har under senare år varit vanligt förekommande och även påbyggnader på byggnader med höga kulturhistoriska värden har tillåtits. Att bebyggelsen inom planområdet genom

detaljplanen tillåts bli mer synlig från vissa platser i staden eller omständigheten att påbyggnaden har en från befintlig byggnad avvikande utformning innebär inte att antagandebeslutet har ett principiellt intresse.

Sammanfattningsvis har de förändringar som planen möjliggör inte sådana effekter att planbeslutet ska anses ha principiell betydelse eller i övrigt vara av större vikt. Detaljplanen har även stöd i kommunens översiktsplan. Nämnden har därför haft befogenhet att anta detaljplanen.

Detaljplanens hänsyn till kulturhistoriska värden m.m.

Stockholms stadsmuseums har blåklassat Trygg-Hansahuset. Detta innebär att museet bedömt att anläggningens kulturhistoriska värden är synnerligen höga. Stadsmuseet bedömning att en byggnad har ett högt kulturhistoriskt värde medför dock inte i sig något förvanskingsförbud enligt 3 kap. 12 § ÄBPL.

Kommunen har mot bakgrund av utredningarna under planprocessen bedömt att de åtgärder som detaljplanen möjliggör inte utgör en förvanskning av den ursprungliga byggnaden. Detta med anledning av att anläggningens grundläggande struktur och de befintliga byggnadernas karaktärsdrag bevaras. Påbyggnadens skala och arkitektoniska utformning konkurrerar inte heller med ursprungsbyggnaden. Övergången mellan befintliga och tillkommande byggnadsdelar har även utformats för att visuellt särskilja påbyggnad från ursprungsbyggnad. Dessutom bevaras den parklika gården och dess särpräglade utformning.

I planbeskrivningen har kommunen fört in bestämmelser med syfte att säkra den befintliga anläggningens kulturhistoriska värden.

Den påbyggnad som detaljplanen medger är utformad efter noggranna överväganden av kommunen, arkitekten, antikvariskt sakkunniga och byggherren. Planförslaget möjliggör nya arkitektoniska kvaliteter samt ett innovativt, samtidiga tillägg till Trygg-Hansahuset och Stockholms stadsbild.

Kommunen bedömer att planförslaget innebär en lämplig avvägning mellan intresset av att utveckla fastigheten och intresset av att bevara de kulturhistoriska värdena. De bedömningar som kommunen gjort i samband med antagandet av planen ligger väl inom ramen för det handlingsutrymme som de aktuella bestämmelserna i ÄPBL ger.

Klagandenas invändningar om skuggning och ljudstörningar

Framtagna solstudier visar att skuggningen kommer att öka vissa tider på grannfastigheterna Brädstapeln 14 och Klamparen 9. För Brädstapeln 14 innebär det en ökad skuggning under morgon och förmiddag, men förändringen är begränsad då fastigheten redan skuggas i hög grad av befintlig byggnad. För Klamparen 9 ökar skuggningen under eftermiddag och kväll. Lägenheterna i Klamparen 9 är dock genomgående och med balkonger åt motsatt håll. Scheelegatan som skiljer detaljplaneområdet från Klamparen 9 är dessutom ovanligt bred för att vara en innerstadsgata. Byggnaderna inom de båda fastigheterna är därtill inte placerade parallellt i förhållande till varandra. Sammantaget innebär detta att olägenheterna är mindre betydande än om det hade varit fråga om en normalt tät kvartersbebyggelse.

Det antal trafikrörelser som detaljplanen utgår från bygger på att antalet parkeringsplatser i garaget kommer att minska som en följd av detaljplanens genomförande då teknikutrymmen flyttas från taket ner i källaren. I samband med att bygglov gavs i juli 2017 för ändrad användning med bl.a. handelsytor i källarplanet föreskrevs att ljudabsorbenter skulle sättas upp i anslutning till garageinfarten. Åtgärden ger vid genomförd detaljplan en oförändrad ljudnivå jämfört med situationen före utbyggnaden. Det finns därför inte skäl att ställa krav på att garagedfarten täcks över. Detaljplanen ger dock utrymme för en sådan åtgärd.

YTTRADEN FRÅN MYNDIGHETER

Mark- och miljödomstolen har berett **Riksantikvariatämbetet** tillfälle att yttra sig i målet, varvid myndigheten i huvudsak har anfört följande.

Riksantikvariatämbetet bedömer att ett genomförande av detaljplanen skadar kulturmiljön och riksintresset genom höjden och utformningen på den påbyggnad i kvarteret Brädstapeln som planen möjliggör. Skadan består i att stadens silhuett längs vissa siktlinjer, framförallt från Barnhusbron och längs Flemminggatans sträckning påverkas negativt av ett genomförande av den påbyggnad som planen medger. Riksantikvariatämbetet bedömer dock att genomförandet av planförslaget inte medför påtaglig skada på riksintresset. Även om skadan på riksintresset inte motiverar att planen upphävs skulle en annan utformning kunna innebära ett bättre sätt att tillgodose stadsbilden och kulturmiljön inklusive riksintresset. Vidare bedömer Riksantikvariatämbetet att det förslag till påbyggnad som den aktuella planen medger riskerar att förvanska byggnaden och negativt påverka kontorskomplexets kulturhistoriska värden genom den volym och utformning som föreslås.

DOMSKÄL

Målets handläggning

Ett antal privatpersoner, bostadsrättsföreningar och andra föreningar överklagade nämndens antagandebeslut av den 18 april 2018. Mark- och miljödomstolen beslutade den 18 oktober 2018 att avvisa Anders Andersson Dahlgrens, Jan Bergströms, Mari Zimmermans, Sören Löfgrens, Samfundet S:t Eriks, Svenska Byggnadsvårdsföreningens överklaganden.

Samfundet S:t Erik och Svenska Byggnadsvårdsföreningen överklagade beslutet till Mark- och miljööverdomstolen som i beslut den 25 november 2019 upphävde mark- och miljödomstolens beslut att avvisa samfundets och föreningens överklaganden och återförvisade målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. Kommunen överklagade därefter Mark- och miljööverdomstolens beslut till Högsta domstolen. Mark- och miljödomstolen beslutade därför den 31 mars 2020 att vilandeförklara målet.

Sedan Högsta domstolen den 13 juli 2020 beslutat att inte meddela inte prövnings- tillstånd återupptog mark- och miljödomstolen målet till fortsatt handläggning och har den 22 oktober 2020 hållit syn på fastigheterna Brädstapeln 13 och Brädstapeln

16 samt omgivningen. Samma dag har domstolen även hållit sammanträde i målet. Efter sammanträdet har kommunen, Litreb Brädstapeln AB och B13 Stockholm AB beretts möjlighet till yttrande.

Inledande utgångspunkter

Planarbetet påbörjades den 23 april 2009 och ÄPBL ska därför tillämpas i målet.

Av 13 kap. 8 § första stycket ÄPBL följer att en domstol som överprövar ett beslut om antagande av en detaljplan som huvudregeln endast kan fastställa eller upphäva beslutet i dess helhet. Ändring av planbeslutet kan, förutom när fråga är om ändring av ringa betydelse, endast göras efter kommunens medgivande.

Enligt 1 kap. 2 § ÄPBL är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Detta ger kommunen en betydande frihet när det gäller planläggning av markens användning inom ett visst område. Enligt 1 kap. 5 § ÄPBL ska vid planläggning både enskilda och allmänna intressen beaktas.

Vid en överprövning av kommunens beslut att anta en detaljplan bör beslutet upphävas endast om kommunen i sin bedömning har gjort en felaktig avvägning mellan motstående enskilda intressen eller motstående enskilda och allmänna intressen, eller i de fall då kommunen har förfarit felaktigt vid handläggningen av planärendet. Prövningen i ett ärende avseende en överklagad detaljplan avser därför i allt väsentligt frågor som är av betydelse för de klagande i deras egenskap av sakägare eller boende, dvs. frågor som rör de klagandes enskilda intressen (MÖD 2013:44).

Har utredningen varit bristfällig och borde en miljökonsekvensbeskrivning ha upprättats?

I målet har gjorts gällande att kommunen agerat felaktigt vid handläggningen av planärendet med hänvisning till att utredningen varit bristfällig och att en miljökonsekvensbeskrivning borde ha upprättats.

Enligt 5 kap. 18 § andra stycket ÄPBL ska 6 kap. 11-18 och 22 §§ miljöbalken tillämpas om en detaljplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Den 1 januari 2018 upphörde 6 kap. miljöbalken i dess tidigare lydelse att gälla och ersattes av ett nytt 6 kap. i miljöbalken tillsammans med en ny förordning, miljöbedömningsförordningen (2017:966). Då planärendet påbörjats före ikraftträdandet av de nya föreskrifterna gäller dock, i enlighet med övergångsreglerna i lag (2017:955), de äldre föreskrifterna i denna del.

Av 5 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, som således är tillämplig, framgår att bedömningen av om planen kan antas medföra en sådan påverkan, ska ske med beaktande av de kriterier som anges i bilaga 4 till förordningen.

Mark- och miljödomstolen anser att detaljplanen inte medför sådan betydande miljöpåverkan att en miljökonsekvensbeskrivning har behövts. Det finns därmed inte något krav på framtagande av en sådan. Domstolen anser inte heller att utredningen i planärendet har varit bristfällig. Det finns alltså inte anledning att upphäva beslutet att anta detaljplanen på dessa grunder.

Har kommunen fullgjort sin skyldighet att underrätta kända sakägare?

I målet har vidare gjorts gällande att kommunen inför utställningen av detaljplanen inte fullgjort sin skyldighet att underrätta kända sakägare och andra som har intresse av planen om innehållet i kungörelsen.

Enligt 5 kap. 24 § första stycket ÄPBL ska kungörelse om utställningen av planförslaget som huvudregel anslås på kommunens anslagstavla minst en vecka före utställningstidens början och införas i ortstidning. Enligt 5 kap. 25 § första stycket 1 och 3 ÄPBL ska underrättelse om innehållet i kungörelsen senast dagen för kungörandet i brev sändas till kända sakägare och andra som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Med sakägare i planärenden avses i första hand fastighetsägare och innehavare av annan särskild rätt i en fastighet, om fastigheten ligger inom eller i direkt anslutning till planområdet (se "Säbyvikens marina" NJA 2019 s. 629 och jfr prop. 1985/86:1 s. 459). Det är dock endast innehavare av annan särskild rätt än bostadsrätt och hyresrätt som behöver underrättas personligen om planförslaget. Bostadsrättsföreningars styrelser får förutsättas sköta informationen till medlemmarna (se prop. 1985/86:1 s. 609 och 614 ff.). Domstolen anser att detta även gäller för sådana medlemmar som tidigare i ärendet har lämnat in ett skriftligt yttrande.

Mot bakgrund härav anser domstolen att det inte har framkommit annat än att kommunen fullgjort skyldigheten att underrätta kända sakägare och andra som haft ett väsentligt intresse av förslaget. Skäl att upphäva detaljplanen på denna grund föreligger därför inte.

Har nämnden varit behörig att anta detaljplanen?

Fler av de klagande har gjort gällande att nämnden inte har varit behörig att anta detaljplanen.

Enligt 5 kap. 29 § ÄPBL ska en detaljplan antas av kommunfullmäktige. Fullmäktige får dock uppdra åt kommunstyrelse eller byggnadsnämnd att anta planer som inte är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Enligt förarbetena till 5 kap. 29 § ÄPBL framgår att beslut att anta sådana detaljplaner – och framför allt ändringar av planer – som är av rutinkaraktär eller av ringa intresse från allmän synpunkt bör delegeras. Däremot bör kommunfullmäktige själv anta detaljplaner för större områden, planer som reglerar många motstridiga intressen, särskilt känsliga miljöer eller som är av principiellt intresse. Fullmäktige bör också själv anta planer som medför större ekonomiska eller andra åtaganden för kommunen, om inte åtagandet beslutats i annat sammanhang. Vidare framgår att en genomarbetad översiktsplan kan ge möjlighet till en ökad delegation medan motsatta uppfattningar mellan staten och kommunen om hur de allmänna intressena

ska beaktas i ett visst område kan medföra att antagandet bör ske av fullmäktige.
(Se prop. 1985/86:1 s. 624 f.)

Av planhandlingarna framgår bl.a. att detaljplanen ger möjlighet att uppföra en påbyggnad på 2 till 3 våningar på det befintliga Trygg-Hansahuset och innebär en ökning av bruttoarea ovan mark på cirka 8 000 kvm. Förslaget har en skulptural utformning som bryter av mot det befintliga kontorshusets arkitektur. Förslaget kommer vidare att påverka stadsbilden eftersom påbyggnaden blir synlig från flera håll och även blir ett landmärke för östra Kungsholmen. Föreslagen påbyggnad innebär en skalförskjutning på Kungsholmen och kommer att påverka byggnadens läsbarhet och stadens silhuett.

Mark- och miljödomstolen konstaterar vidare att detaljplanen möjliggör en påbyggnad på ett kontorskomplex med mycket höga kulturhistoriska värden som motsvarar en blåklassning enligt Stockholms stadsmuseums klassificeringssystem. Av utredningen i målet framgår att påbyggnaden skiljer sig från den befintliga bebyggelsen i närområdet och förväntas ha en stor påverkan på den kulturhistoriskt värdefulla miljön. Planen är dessutom inom ett område för riksintresset och omfattar ett läge som är centralt beläget i staden. Av planhandlingarna framgår att påbyggnaden kommer att ha en tydlig påverkan på stadsbilden och vara synlig från många håll i staden. Domstolen bedömer därför att detaljplanen får anses vara av intresse för en bredare allmänhet och därmed av större vikt (jfr MÖD 2012:31 och även Mark- och miljööverdomstolens dom den 10 maj 2017 i mål nr P 9175-16).

Den typ av kompletteringsbebyggelse som detaljplanen möjliggör får visserligen anses ha visst stöd i de översiktsplaner som varit gällande under planprocessen. Domstolen anser dock att ett konkret stöd för den typ av utmärkande påbyggnad med synlig påverkan på stadssilhuetten från stora delar av staden som planen möjliggör saknas i översiktsplanerna.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att detaljplanen är av såväl principiell beskaffenhet som av stor vikt. Nämnden har därmed inte varit behörig att

anta detaljplanen. Nämndens beslut att anta detaljplan avseende Brädstapeln 13 och 16 ska därför upphävas. Vid denna utgång finner domstolen inte skäl att pröva ytterligare invändningar i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 10 december 2020.

Katarina Winiarski Dol

Maria Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Katarina Winiarski Dol, ordförande, och tekniska rådet Maria Bergqvist. Föredragande har varit beredningsjuristen Viktoria Petersson.

Stadsbyggnadsnämnden

Protokollsutdrag

Tid Onsdagen den 18 april 2018, kl. 16:00-16:55
Plats Bolindersalen 9:035, Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4
Justerat Torsdagen den 26 april 2018
Anslaget Fredagen den 27 april 2018

NACKA TINGSRÄTT Avdelning 3
INKOM: 2018-05-28 MÅLN: P 3405-18 AKTBIL: 23

Jan Valeskog Joakim Larsson
§§ 1-8, 10-65

Peter Jönsson
§ 9

NACKA TINGSRÄTT

Ink. 2018-05-28

Akt. P 3405-18
Aktbil. 23

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Jan Valeskog (S), ordföranden
 Joakim Larsson (M), vice ordföranden § 1-8, 10-65

Hanna Jökio (S)
 Johan Heinoen (S)
 Cecilia Obermüller (MP)
 Peter Jönsson (M)
 Björn Ljung (L) §§ 1-50, 52-58, 60-65
 Erik Slottnér (KD) §§ 1-8, 10-65

Tjänstgörande ersättare:

Jimmy Lindgren (S)	för Annika Johansson Hansson (S)
Ewa Larsson (MP)	för Martin Hansson (MP)
Maria Hannäs (V)	för Sebastian Wiklund (V)
Hans Breismar (M)	för Kristina Lutz (M)
Arne Fredholm (M)	för Mikael Lind (M)
Peter Backlund (L) § 9	för Joakim Larsson (M)
Christina Linderholm (C) § 9	för Erik Slottnér (KD)
Peter Backlund (L) § 51	för Björn Ljung (L)
Christina Linderholm (C) § 59	för Björn Ljung (L)

Ersättare:

Berit Nyberg (S)
 Eva Risberg (S)
 Elvir Kazimic (S)
 Haval Murad (MP)
 Peter Backlund (L) §§ 1-8, 10-50, 52-58, 60-65
 Christina Linderholm (C) §§ 1-8, 10-58, 60-65

Tjänstemän:

Dessutom närvarade stadsbyggnadsdirektören Anette Scheibe Lorentzi, nämndsekreterare Jenny Holmberg och Julia Steen, borgarrådssekreterarna Felix Antman Debels och Annika Borg och stadsbyggnadskontorets avdelningschefer samt handläggande

Stadsbyggnadsnämnden

Fleminggatan 4
 Box 8314
 104 20 Stockholm
 Telefon 08-508 27 300
 stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
 stockholm.se

Inskannat av: Stadsbyggnadsnämnden, 2018-04-18, Dnr 2009-04274

tjänstemän i de aktuella ärendena.

§ 18

Brädstapeln 13 och 16, Kungsholmen, Dnr 2009-04274-54

Beslut

Stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt stadsbyggnadskontorets förslag:

- 1 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att anta förslaget till detaljplan.

Handlingar i ärendet

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande från den 19 mars 2018.
Bil § 18

Tjänsteutlåtandet avser antagande av förslag till detaljplan för Brädstapeln 13 och 16 i stadsdelen Kungsholmen.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Cecilia Obermüller m.fl. (MP) och Maria Hannäs (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L) och Erik Slottner (KD) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att i första hand bordlägga ärendet, i andra hand att nämnden beslutar enligt följande:
 - 1 Att avslå förslag till detaljplan för fastigheterna.
 - 2 Att påbörja ett nytt planarbete.
 - 3 Att därutöver anföra följande:

Vi är skarpt kritiska till förslagen om ombyggnationer av Brädstapeln 16 och har tidigare krävt återremiss. Förändring av kvarteret har föreslagits i flera omgångar genom åren, allt från rivning av den fyrkantiga entrébyggnaden till mer eller mindre märkliga ny-, om-, och tillbyggnader. Vid samtliga tillfällen har Stadsmuseet, Länsstyrelsen, allmänhet och sakägare haft stora invändningar. Det bör vara möjligt göra förändringar också på blåklassade byggnader, men i detta fall är förslagen till förändringar så omfattande att de inte är

lämpliga. Förändringarna bör ske med stenstadens skala och gestaltning som grund.

Vi anser att det hade varit bättre att fokusera mer på vad som sker på gatunivå än på taknivå. Genom att föreslå nya byggrätter som stärker gaturummet hade området kunnat bli mer stadsligt och promenadvänligt. Det hade även kunnat göra parken mer inbjudande genom att bullret minskar. Hörnet Scheelegatan/Fleminggatan är av särskild vikt att utveckla. Nu liggande förslag fokuserar dock mest på att bygga på befintliga byggnader framför att utveckla gatunivån vilket vi anser vara ett stort misstag. Vi vill därför att förslaget till detaljplan avslås.

Beslutsgång i delen om bordläggning

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslaget att bordlägga ärendet mot att avgöra ärendet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer därefter övriga förslag mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Cecilia Obermüller m.fl. (MP) och Maria Hannäs (V).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L) och Erik Slottnér (KD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till bordläggning och sitt förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Cecilia Obermüller m.fl. (MP) och Maria Hannäs (V) enligt följande:

Stadsbyggnadsnämnden vill betona vikten av att gårdsrummet får en grön utformning och att så mycket som möjligt av befintlig grönska kan bevaras under byggtiden.

Ersättaryttrande

Christina Linderholm (C) instämmer i förslag till bordläggning och förslag från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L) och Erik Slottnér (KD).

Underrättelse

Nämndens beslut kan överklagas (se kungörelse om antagande).

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.